



# Právo na ochranu osobnosti

prof. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.  
Právnická fakulta MU, Brno

# OSNOVA:

- Obecný výklad
- Právní zakotvení
- Člověk a jeho právo na ochranu osobnosti
- Jméno, příjmení, pseudonym – zvláštní a ucelenější úprava
- Chráněné statky osobnosti
- Omezení práva na ochranu osobnosti
- Prostředky ochrany osobnosti
- Právo na soukromí – dle OZ
- Právo na duševní a tělesnou integritu – dle OZ
- Práva člověka převzatého do zdravotnického zařízení – dle OZ
- Nakládání s částmi lidského těla – dle OZ
- Ochrana lidského těla po smrti člověka – dle OZ
- Zvláštní osobností práva tvůrčí (základní charakteristika)
- Ochrana názvu, pověsti a soukromí právnické osoby – tzv. quasi-osobnostní práva
- Ochrana osobnosti versus svoboda projevu

# ZÁKLADNÍ VÝCHODISKO

poskytování právní ochrany **člověku,**

jako lidské osobnosti, jeho rodině a jeho osobnímu stavu patří mezi pilíře obecného soukromého (občanského) práva

Slovy OZ (proklamace): „právo brát se o vlastní štěstí“



# SOUKROMÁ OSOBNÍ PRÁVA NEMAJETKOVÉ POVAHY

- OSOBNÍ PRÁVA RODINNÁ
- OSOBNÍ PRÁVA STATUSOVÁ
- OSOBNÍ PRÁVA OSOBNOSTNÍ

# PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI

- přirozenoprávní koncept - právní osobnost (subjektivita) je důsledek osobnosti člověka jako takového (nikoli naopak)
- stát člověku osobnost neposkytuje, ale garantuje (zaručuje) jí ochranu a upravuje způsoby jejího uplatnění

## STÁT UPRAVUJE:

- ZPŮSOB VÝKONU PŘIROZENÉHO PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI
- ZPŮSOB UPLATŇOVÁNÍ TOHOTO PRÁVA
- ZPŮSOB OCHRANY TOHOTO PRÁVA (teritorialita)

# PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI

- náleží nerozlučně a neoddělitelně každému člověku jako jedinečné individualitě (přirozené právo)
- Je spjata se zásadou, že „každý člověk má právo si žít podle svého“, čemuž odpovídá povinnost všech ostatních to respektovat
- nemajetkový charakter
- jednotné právo na ochranu osobnosti = **jednota a celistvost lidské osobnosti**
- chráněné jsou nehmotné statky osobnostní – hodnoty lidské osobnosti, které tvoří její fyzickou (tělesnou) a psychicko-morální i sociální integritu (všeobecná osobnostní práva) a výsledky duševní tvořivé činnosti (zvláštní osobnostní práva tvůrčí)

# PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI

- (PŘIROZENÉ) SUBJEKTIVNÍ PRÁVO (I POVINNOSTI) KAŽDÉHO ČLOVĚKA
- ABSOLUTNÍ PRÁVNÍ POVAHY -PŮSOBÍ ERGA OMNES
- NEMAJETKOVÝ CHARAKTER
- PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI JE ZÁKLADNÍ PRÁVO A TA JSOU garantována ústavním pořádkem
  - + Nezadatelná (vrozená)
  - + Nezcizitelná (nepřevoditelná)
  - + Nepromlčitelná
  - + Nezrušitelná (nemožnost se vzdát – subjektivní právo nemůže z vůle člověka zaniknout)



## PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ de lege lata

- V MEZINÁRODNÍCH DOKUMENTECH
- V ÚSTAVĚ A LZPS
- ZÁKONNÉ ZAKOTVENÍ



# MEZINÁRODNĚ/EVROPSKÉ PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ

- Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966) (vyhláška MZV č. 120/1976 Sb.)
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP50) sděl. č. 209/1992 Sb.), včetně Protokolů
- Evropská Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny (Úmluva o lidských právech a biomedicíně), (sděl. č. 96/2001 Sb. m.s.), včetně Dodatkového protokolu o zákazu klonování lidských bytostí. (sděl. č. 97/2001 Sb. m. s.)atd.
- Úmluva o právech dítěte (sdělení č. 104/1991 Sb., s opčním protokolem č. 57/2006 Sb.m.s.)
- The Charter of Fundamental Rights of the European Union
- Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>)
- A další.....

# ÚSTAVNĚ PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI

**Ústava:** zejména v preambuli

**LZPS:** zejm. čl. 1,6,7,8,10,11, 12,13, 15, 16

...podle čl. 10 odst. 1 LZPS "každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno".



# ZÁKONNÉ ZAKOTVENÍ PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI

**Občanský zákoník:**

**§ 3, § 81 a násl. OZ, a též § 2910,  
§ 2956, 2957 OZ**

# DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY

- **ZÁKON 82/1998 Sb., zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem**
- Zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon, od. 1. 9. 2009 účinnost
- **zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a změně některých zákonů (transplantační zákon)**
- zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
- § 10, §11 zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)
- § 35, §36 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání
- **zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon),**
- zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže
- zákon č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- zákon 111/2009 Sb., o základních registrech
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Trestní zákoník
- 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích – přestupky proti občanskému soužití
- § 28 a § 35 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
- OSŘ-§ 133a občanského soudního řádu
- ZRS a další



# DŮLEŽITÝ PRAMEN POZNÁNÍ

- JUDIKATURA ČESKÝ SOUDŮ
- JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA (ESLP)
- JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EU (SDEU)

# JMÉNO ČLOVĚKA A JEHO OCHRANA (právo na ochranu jména – zvláštní )

- Statusový význam pro člověka, tradiční způsob identifikace/specifikum (člověk se s ním nerodí) – není vrozené, tj. přirozené
- Svoboda člověka zvolit si pro *soukromý styk* vlastní označení (jméno a příjmení) a nebyt jej zbaven (čl. 7 ÚP dítěte) – přirozené právo na pojmenování
- Právo a povinnost rodičů zvolit jméno dítěte (přirozené soukromé právo x zápis do matriky – veř. pr.)
- Obecná ochrana užívání jména a příjmení (§ 77 a násl.) a též pseudonymu, osobnostně právní ochrana jména – požívá ochrany *erga omnes*
- Pravidelný způsob označení člověka – užití vlastního jména (ochrana 3 os.), když takto označen, následky omylu si nese ten, s kým jednáno
- Prolínání práva soukromého a veřejného (veřejný zájem na evidenci obyvatelstva, matriční pořádek , používání v úředním styku)!!

# JMÉNO ČLOVĚKA

- Statusové označení x složka osobnosti člověka  
(chráněný statek osobnostní)
- Součást jména „v širším smyslu“ – jméno, příjmení, vč.  
např. i příjmení připojovaného (§ 622), jiného zvoleného  
(mat. zák.)
- Právní ochrana „jména“ – absolutněprávní viz § 78  
(zdržení se, odstranění závadného stavu)
- Ochrana „dobrého jména“ – není zvláštní způsob  
označení, ale složka osobnosti (čest, dobrá pověst, § 81 a  
násl. – zdržení se, odstranění, náhrada nemajetkové  
újmy)
- Možnost udělení svolení s použitím jména pro účely (i  
úplatné)

# OCHRANA JMÉNA

- Původem přirozenoprávní (§ 81):
  - Právo být pojmenován
  - Svoboda člověka zvolit si své označení
  - Ochrana důstojnosti, cti, vážnosti, tj. „dobré jméno“
- Původem statusovou (pozitivně právní) – ochrana „tvaru“ jména (§ 78):
  - Zpochybnění práva ke jménu
  - Neoprávněný zásah do jména (např. použití jména při propagaci výrobku či služby)

Praktický význam: náhradu nemajetkové újmy **lze požadovat pouze u újmy na přirozených právech** (§ 2956 a násl. – není jednotný názor, že absolutní právo ke jménu není právem přirozeným)

- Možnost požadovat náhradu majetkové újmy majetkové, bezdůvodné obohacení, též nekalosoutěžní ochrana § 2976 OZ



# AKTIVNÍ LEGITIMACE K OCHRANĚ JMÉNA – §78 OZ

- Dotčený člověk
- Manžel, potomek, předek, partner (tax.) - vlastním jménem – (výjimka!)

Pokud kumulativně splněny 2 podmínky:

- a) v případě ztráty schopnosti/možnosti člověka samostatně chránit své právo (zvláštní „žalobní právo“ dle DZ) a zároveň
- b) nedal najevo (svéprávný), že si nepřeje

# OCHRANA PŘÍJMENÍ

Zvláštní aktivní legitimace k ochraně příjmení § 78/3 OZ  
(dědičné příjmení § 860 a násl. OZ):

- manžel, osoba blízká (§ 22), byť nebylo do jejich právo ke jménu přímo zasaženo
- důležitý zájem rodiny (ochrana rodového jména)
- i proti vůli dotčeného člověka
- i když nenese stejné příjmení

## PSEUDONYM (§ 79)

- Přirozené právo zvolit si vlastní „jiné“ soukromé označení - pro určitý obor i pro soukromý styk vůbec (již i v ABGB)
- Není legální definice v OZ ani v jiném zákoně (jakékoli označení v soukromém styku, odlišné od jména, nesmí být v rozporu s dobrými mravy, veřejným pořádkem)
- Právní jednání pod pseudonymem může být platné (kumulativně):
  - je-li zřejmé, kdo jednal
  - Nemůže-li mít druhá strana pochybnost o osobě jednajícího
- Vždy nutno respektovat ochranu práv 3 osob
- následky omylu (§ 583) nese kdo jedná pod pseudonymem, odpovědnost za výsledek, neřeší se zavinění
- Osobnostní ochrana pseudonymu (chráněný statek osobnostní), zvláštní úprava AutZ - souběh



# OCHRANA OSOBNOSTI

(tělesné a duševní integrity člověka)

„všeobecná“

# PRINCIPY OBEČNÉ

- **zásada v pochybnostech ve prospěch života**  
(zásada pro vitae/for life)
- **zásada přednosti ochrany lidské bytosti před zájmy společnosti nebo vědy,**
- **zásada nedotknutelnosti osobnosti,**  
(nedotknutelnost lidské bytosti, stránek osobnosti včetně kupř. soukromí a rodinného života, projevů osobní povahy atd. - lze však udělit svolení(licenci) dotčeného anebo výjimečně zákonem)
- **zásada odvolatelnosti svolení,** je založena na možné změně přesvědčení svolujícího (limity – zákaz zneužití, poctivost)
- **zásada zákazu těžení finančního prospěchu z lidského těla nebo jeho částí,**
- **zásada pietní ochrany**

## PRINCIPY EXPLICITNĚ V OZ

- OZ vychází z úpravy OZ1964, kterou ale zpřesňuje, přináší některé změny

**§ 3 odst. 1 OZ: „Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.“**

**§ 3 odst. 2 OZ:..... „každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí“**

**§ 81 OZ: „Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého“.**

## OCHRANA OSOBNOSTI (aktivní legitimace)

Okruh osob, které mohu uplatnit ochranu osobnosti člověka (aktivně legitimovaných):

- dotčený člověk (každý samostatně)
- osoby blízké (postmortální ochrana § 82 odst. 2 OZ),
- právnícká osoba, týká-li se nedovolený zásah činnosti člověka v právnícké osobě, § 83 odst. 2
- Pozor! u jména je okruh takto vymezených osob odlišně (§ 78 OZ), viz výše

# OCHRANA OSOBNOSTI V OZ

## (pasivní legitimace)

- „KAŽDÝ“ - člověk, právnická osoba, stát
- více osob společně – společná odpovědnost za zásah do osobnostní sféry (vydavatel, novinář na volné noze apod.)
- Příklad: Zeman jako veřejný činitel či soukromá osoba?

Ústavní soud, aktuálně III. ÚS 3264/23 😊



## Ústavní soud standardně vychází z hodnocení 3 kritérií:

- 1) časového kritéria,
- 2) kritéria fóra, na němž byl výrok pronesen,
- 3) kritéria obsahu výroku.

# CHRÁNĚNÉ STATKY OSOBNOSTNÍ DLE OZ

## § 81 odst. 1 OZ:

*„Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.“*

## § 81 odst. 2 OZ: demonstrativní výčet:

- Život
- Důstojnost člověka
- Zdraví
- Právo žít v příznivém prostředí
- Vážnost
- Čest ve společnosti
- Soukromí
- jeho projevy osobní povahy atd.....

# OMEZENÍ PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI

- **Zásah se svolením člověka (se **souhlasem**)** – jednostranné právní jednání člověka
- **důraz na určitost „svolení“** – jakého chráněného statku se týká, rozsah, způsob zásahu,
- § 84 zachycení, § 85 OZ rozšiřování podoby (zásahy do soukromí)
- kdo svolil - **může odvolat souhlas (limity)**

(otázka, zda i dvoustranné právní jednání – licence – blíže na seminářích)

# ZÁKONNÉ LICENCE (PODOBA A SOUKROMÍ)

tzv. **bezúplatné zákonné licence (rozšíření oproti OZ1964):**

- Zákonná licence k ochraně práva nebo jiných chráněných zájmů třetích osob § 88/1 OZ
- zákonná úřední licence § 88/2 OZ
- Zákonná licence vystoupí-li někdo veřejně v záležitosti veřejného zájmu § 88 odst. 2 OZ
- zákonná licence vědecká a umělecká § 89 OZ
- zákonná licence zpravodajská (reportážní) 89 OZ

## Limity!

- Použití (pořízení) těchto chráněných hodnot:
- **nesmí být nepřiměřeným způsobem a v rozporu s oprávněnými zájmy člověka**
- **v případě pochybností vykládat restriktivně** (§ 90 OZ)
- **musí být vždy zaručena základní ochrana důstojné existence člověka**

# ZÁKONNÉ LICENCE I.

## K OCHRANĚ PRÁVA NEBO JINÝCH CHRÁNĚNÝCH ZÁJMŮ TŘETÍCH OSOB:

88 odst. 1 OZ: PODOBIZNA, ZVUKOVÝ A OBRAZOVÝ ZÁZNAM (NE PÍSEMNOST OSOBNÍ POVAHY) *“Svolení není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový a obrazový záznam pořídí nebo použijí k výkonu nebo ochraně práv jiných nebo právem chráněných zájmů jiných osob.”*

## ÚŘEDNÍ a V PŘÍPADĚ, ŽE NĚKDO VYSTOUPÍ V ZÁLEŽITOSTI VEŘEJNÉHO ZÁJMU

88 odst. 2 OZ PODOBIZNA, ZVUKOVÝ A OBRAZOVÝ ZÁZNAM( I PÍSEMNOST OSOBNÍ POVAHY)... *„na základě zákona k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu.“*

## ZÁKONNÉ LICENCE II.

### VĚDECKÁ A UMĚLECKÁ, ZPRAVODAJSKÁ:

§ 89 OZ: vědecká a umělecká licence zpravodajská - (NE  
POUŽITÍ PÍSEMNOSTÍ OSOBNÍ POVAHY)

DŮLEŽITÉ! ZÁKONNÝ DŮVOD NESMÍ BÝT VYUŽIT  
NEPŘIMĚŘENĚ A V ROZPORU S OPRÁVNĚNÝMI  
ZÁJMY ČLOVĚKA (§ 90 OZ )

X

PRÁVO NA INFORMACE, SVOBODA PROJEVU,  
OCHRANA VEŘEJNÉHO POŘÁDKU, VŽDY NUTNÝ  
TEST PROPORCIONALITY (VIZ NÍŽE)

## TEST PROPORCIONALITY

- Kolize práv se řeší testem proporcionality (a takovým způsobem, aby hodnotnější z nich bylo chráněno s minimálním omezením méně hodnotného).
- Kritéria dle ÚS (Pl. ÚS 4/94):
- kritérium vhodnosti: soud zkoumá, zdali „*institut, omezující určité základní právo, umožňuje dosáhnout stanovený cíl*“
- kritérium potřebnosti (nutnosti): soud zkoumá, zdali by stanoveného cíle nemohlo být dosaženo „*jinými opatřeními, umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod*“
- kritérium poměrování: soud porovnává „*závažnost obou v kolizi stojících základních práv*“, což „*spočívá ve zvažování empirických, systémových, kontextových i hodnotových argumentů*“.



# PROSTŘEDKY OCHRANY PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI (NÁROKY ZE ZÁSAHŮ)

- PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI JE SUBJEKTIVNÍ ABSOLUTNÍ SOUKROMÉ PRAVO - JE VYBAVENO NÁROKEM (VYMAHATELNE)
- Prostředky ochrany jsou zakotveny v nejrůznějších soukromoprávních i veřejnoprávních právních předpisech
- Ochrana se týká porušení i ohrožení práva
- Rozmanitost skutkových podstat – zásahy do složek osobnosti a projevů osobní povahy
- Občanský zákoník zakotvuje obecné i zvláštní právní prostředky ochrany osobnosti.
- Předpoklad: neoprávněný zásah, **objektivně způsobilý** přivodit nemajetkovou újmu na právech chráněných § 81 a násl. OZ

# PROSTŘEDKY OCHRANY OSOBNOSTI I. ZVLÁŠTNÍ ŽALOBNÍ NÁROKY (absolutně pr.)

Taxativní výčet:

- zdržení se (upuštění od neoprávněného zásahu – negatorní – záporní žalobou) - § 82 odst. 1 OZ (ochrana před jednorázovým – pokud stále trvá i trvalým zásahem)
- odstranění škodlivého následku (restituční) – 82 odst. 1 OZ – obnovit původní stav (např. stažení difamujících informací z internetu)

## PROSTŘEDKY OCHRANY OSOBNOSTI II.

- Nárok na náhradu vzniklé **nemajetkové újmy** (přiměřené zadostiučinění) - § 2956 OZ
- Nelze předem vyloučit nebo omezit povinnost k náhradě újmy a přirozených právech - § 2898 OZ
- Nárok na náhradu vzniklé **majetkové újmy** (skutečné škody, ušlého zisku) – 2910 a násl. OZ
- Nárok na vydání **bezdůvodného obohacení** (§ 2875 a násl. OZ)

# NÁHRADA NEMAJETKOVÉ I MAJETKOVÉ ÚJMY

- PŘI ZÁSAHU DO PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI LZE I POŽADOVAT **NÁHRADU MAJETKOVÉ A NEMAJTEKOVÉ ÚJMY** (§ 2956 OZ)
- VYŽADOVÁNO ZAVINĚNÍ RUŠITELE – SUBJEKTIVNÍ ODPOVĚDNOST (§ 2910 a násl. OZ)
- Zvláštní skutková podstata § 2956 OZ:, *Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona (NOZ), nahradí škodu majetkovou i nemajetkovou, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.*“
- *„Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích.....“*(§ 2951) – **preferována peněžitá satisfakce** (změna oproti OZ1964)

# NÁHRADA NEMAJETKOVÉ ÚJMY

- Interpretační pravidlo pro určování výše náhrady nemajetkové újmy (2957 OZ) výslovně v zákoně, co dovodila judikatura dříve
- neoficiální“ tabulky NS + metodika – NOVÝ NÁLEZ

## PL. ÚS 27/23 „ZÁSADY SLUŠNOSTI“

- Náhrada nemajetkové újmy i dalším osobám (2971 OZ) – zvláštní žalobní nároky těchto osob
- „Náhrada nemajetkové újmy při usmrcení (tzv. sekundární oběti)

# OTÁZKA PROMLČENÍ

**nepromlčitelnost práva na ochranu osobnosti**

**ale!**

**Promlčení práva na odčinění újmy:**

*§ 612 OZ: „V případě práva na život, důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobného osobního práva se promlčují jen práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech.“*



**K ROZHODOVÁNÍ SPORŮ Z OCHRANY  
OSOBNOSTI  
V I. STUPNI  
JE PŘÍSLUŠNÝ OBECNÝ (OKRESNÍ SOUD)  
ŽALOVANÉHO**

(změna oproti úpravě do konce roku 2013, kdy  
krajské soudy)



# DALŠÍ PROSTŘEDKY OCHRANY

OCHRANA V MEDIÁLNÍM PRÁVU – právo na odpověď a dodatečné sdělení

OCHRANA OSOBNOSTI ZAMĚSTNANCE § 13, § 16 rovné zacházení  
(rovnež 133a OSR – žalovaný musí prokázat opak

OCHRANA OSOBNOSTI V ANTIDISKRIMINAČNÍM ZÁKONĚ § 10

OCHRANA OSOBNOSTI V OBLASTI SVOBODNÉHO PŘÍSTUPU K  
INFORMACÍM (řeší kolizi)

OCHRANA OSOBNOSTI PŘI ZÁSAHU VEŘEJNÉ MOCI A NESPRVNÝM  
ÚŘEDNÍM POSTPEM

OCHRANA TRESTNĚPRÁVNÍ

OCHRANA SPRÁVNĚ PRÁVNÍ





# **VYBRANÉ CHRÁNĚNÉ STATKY OSOBNOSTNÍ**

## PODOBA A SOUKROMÍ V OZ

- Zachytit a rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením (§ 84 a 85 OZ, výj.), svolení možno odvolat, náhrada újmy, pokud podstatná změna okolností
- Limit: Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, neměli k tomu zákonný důvod (§ 86 OZ), totéž platí o písemnostech osobní povahy
- Zákonné licence: – vykládat restriktivně

## Z judikatury:

*Rozsudek ESLP ze 16. 12. 1992, ve věci Niemitz vs. Němcko:*

*„.....soud nepokládá za možné ani nutné pokusit se o vyčerpávající definici pojmu "soukromý život". Bylo by příliš restriktivní limitovat tento pojem na "vnitřní kruh", v němž může jedinec žít svůj vlastní osobní život podle svých představ, a úplně z něho vyloučit svět nezahrnutý do tohoto kruhu. Respektování soukromého života musí rovněž zahrnovat do určité míry i právo vytvářet a rozvíjet vztahy s ostatními lidskými bytostmi.....“*

*Rozsudek ESLP z 6.2. 2001, ve věci Bensaid vs. Spojené království Velké Británie a Severního Irska:*

*„.....soukromý život je široký pojem, který se nehodí k vyčerpávající definici.....“*

*Rozsudek ESLP z 19.2. 1998, ve věci Guerrová a další vs. Itálie:*

*„Vážné zásahy do životního prostředí mohou mít dopad na blaho osob a mohou je zbavit možnosti pokojného užívání obydlí, čímž poškozují jejich rodinný a soukromý život.“*

## Zásah do soukromí - příklad

***Von Hannover v. Německo 2004, (59320/00), ECHR 294, Ochrana soukromého života***

Monacká princezna – snaha ochránit soukromí své a své rodiny, německý ústavní soud dal přednost právu na informace a svobodě projevu, ale ESLP právu na soukromí

**Vlastní chování určuje meze ochrany osobnosti (soukromí)**

***Blíže k tomu též Herzog, J.:*** Případ Caroline von Hannover – zveřejnění fotografií ze soukromí prominentů, Právní rozhledy 23/2004, str. 877-880

***(blíže na seminářích)***

# PRÁVO NA TĚLESNOU INTEGRITU

- PODROBNĚJŠÍ ÚPRAVA, ČASTO ODLIŠNÝ REŽIM VEŘEJNOPRÁVNÍCH PŘEDPISŮ
- Poučovací povinnost při zákroku (zásahu)- vědomí o povaze a jeho možných následcích § 94 OZ
- Zákonný zástupce souhlas se zásahem, pokud k „přímému prospěchu“ zastoupeného § 93 odst. 2 OZ
- Informovaný souhlas § 94 a násl., možnost odvolání
- Písemný souhlas – pokusy, zákrok, který zdravotní stav nevyžaduje

# ZÁSAHY DO TĚLESNÉ INTEGRITY

- Souhlasy nezletilců se zásahem (§ 95)
- Presumpce souhlasu se zásahem do integrity (§ 97) – pokud není vyžadován písemný
- Souhlas dalších osob se zásahem (§ 98), není-li člověk schopen projevit vůli, stav nouze
- KDY SOUHLAS SOUDU: konflikt zákonného zástupce a nezletilce staršího 14 let (§ 100), osoby neschopné úsudku



# PRÁVA ČLOVĚKA PŘEVZATÉHO DO ZDRAVOTNICKÉHO ZAŘÍZENÍ BEZ JEHO SOUHLASU

- Převzetí a držení člověka bez souhlasu – ultima ratio:
  - Pouze ze zákonem stanovených důvodů
  - Pokud nelze zajistit jinak
  - Zvláštní řízení v ZŘS

## NAKLÁDÁNÍ S ČÁSTMI LIDSKÉHO TĚLA

- Člověk, jemuž byla odňata část těla má právo dozvědět se, jak s ní bylo naloženo.
- Zákaz nakládání způsobem nedůstojným a ohrožujícím veřejné zdraví
- Souhlas i konkludentní s použitím části těla k zdravotnickým, výzkumným, vědeckým účelům
- Výslovný souhlas s použitím neobvyklým
- Co má původ v lidském těle, platí obdobně co o částech lidského těla
- PŘENECHÁNÍ ČÁSTI TĚLA JINÉMU, POKUD TAK STANOVÍ ZVLÁŠTNÍ PŘEDPIS (NAPŘ. ZÁKON O TRANSPLATACÍCH)
- VLASY, PODOBNÉ ČÁSTI LIDSKÉHO TĚLA – I ODMĚNA – FIKCE, ŽE PRÁVNÍ REŽIM JAKO VĚC MOVITÁ (§ 112 OZ)



# OCHRANA LIDSKÉHO TĚLA PO SMRTI ČLOVĚKA

- PRÁVO ROZHODNOUT, JAK BUDE NALOŽENO S JEHO TĚLEM, i jaký má mít pohřeb (x zákon o pohřebnictví) (§ 113, § 114)
- Provést pitvu lze bez souhlasu, pokud tak stanoví zvláštní zákon
- Veřejnoprávní regulace – zákon č. 259/2001 Sb., o pohřebnictví, v aktuálním znění

# ZVLÁŠTNÍ OSOBNOSTNÍ PRÁVA TVŮRČÍ – EXKURS (blíže samostatný kurs právo duševního vlastnictví)

- náleží pouze člověku – **tvůrci (původci)**, kterým může být pouze fyzická osoba, což vyplývá z povahy tvůrčí činnosti (tvorby) samé.
- vztahují se k tvůrčím duševním plodům osobnosti fyzické osoby.

## Mezi tato práva patří:

- 1) **osobní právo na ochranu autorství,**
- 2) **osobní právo na ochranu původcovství výkonu výkonného umělce**
- 3) **osobní právo na ochranu původcovství ideálních předmětů průmyslových práv,**
- možný souběh zvláštní ochrany autorskoprávní nebo průmyslově právní a obecné občanskoprávní

# „QUASI OSOBNOSTNÍ PRÁVA“ PRÁVNICKÝCH OSOB

- právnické osoby nemají „PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI“, nejsou nadány přirozenými právy (antropocentrický přístup OZ)

Proto:

- Pouze „quasi osobnostní“ chráněné statky
- § 135 OZ: rozšíření a drobné zpřesnění – název, pověst, soukromí
- Povinnost zdržet se zásahů, odstranit vadný stav
- Nekalosoutěžní ochrana
- Právo na odpověď a dodatečné sdělení (tiskový zákon/ zákon o rozhlasovém a televizním vysílání)
- Trestní zákoník

k tématu viz rozhodnutí NS - 23 Cdo 327/2021-190

*„Právnická osoba nemá právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené (samotným) neoprávněným zásahem do své pověsti podle § 135 odst. 2 o. z., není-li výslovně ujednáno jinak.“*

**ÁLE!**

**AKTUÁLNĚ ÚSTAVNÍ SOUD: Pl. 26/24!!**

## PI. ÚS 26/24:

- „Účinná ochrana dobré pověsti právnických osob ústavně zaručená článkem 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod vyžaduje analogické použití stejných prostředků jako při ochraně proti nekalé soutěži podle § 2988 občanského zákoníku, včetně možnosti požadovat přiměřené zadostiučinění.“

# PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI VS. PRÁVO NA INFORMACE A SVOBODA PROJEVU

Evropská úmluva o lidských právech (1950)

- Čl. 8 Právo na respektování rodinného a soukromého života
  - Čl. 8(1): Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.
- Čl. 10 Svoboda projevu
  - Čl. 10(1): Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.
  - Čl. 10(2): Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu (...) **ochrany pověsti nebo práv jiných** (...)

# Klíčová judikatura ESLP

## ochrana osobnosti versus svoboda projevu

- *Lingens v. Rakousko*, z 8.7.1986, §46
  - „Požadavek prokázat pravdivost hodnotového soudu nelze splnit a sám o sobě porušuje svobodu projevu.“
- *Castells v. Španělsko*, z 23.4.1992
  - Jednání vlády musí být podrobena přísné kontrole ze strany moci zákonodárné a soudní, ale také ze strany veřejného mínění.
- *Jersild v. Dánsko*, z 23.9.1994, §31
  - „Svoboda projevu se nevztahuje pouze na „informace“ a „myšlenky“, které jsou přijímány pozitivně, jež jsou považovány za neškodné nebo bezvýznamné, ale i na ty, které urážejí, šokují či zneklidňují“
- *Perna v. Itálie*, z 6.5.2003, §39
  - „Novinářská svoboda tudíž zahrnuje také možnost použití jisté dávky přehánění nebo dokonce provokace.“

# KRITÉRIA PRO VYMEZENÍ HRANICE AKCEPTOVATELNÉ KRIKTY

- **2 klíčová kritéria** (M. Bartoň, Svoboda projevu)
  - 1) Věcné kritérium
  - 2) Personální kritérium
- **Věcné kritérium**
  - o přípustnosti kritiky rozhoduje obsah a forma zveřejněné informace
    - 1) Posouzení obsahu
      - Do jaké míry se kritika zakládá na pravdivých informacích
    - 2) Posouzení formy
      - Zda použité výrazové prostředky odpovídají (1) obsahu a (2) cíli kritiky
- **Personální kritérium**
  - Je rozhodující, jaké postavení má ve společnosti osoba, o níž pojednává zveřejněná informace
    - = míra veřejné známosti + míra angažovanosti ve veřejných funkcích

# PERSONÁLNÍ KRITÉRIUM (BARTOŇ)

- Hierarchie veřejně známých osob

Vláda

Politik

Veřejně známá osoba – umělci, sportovci

Člen královské rodiny (*vyj. Pokud nejsou veřejně činné osoby – jud. Karolina von Hannover v. Německo*)

Státní zaměstnanec

- Policisté

- Soudci

- zasahování do nezávislosti soudu

- pohrdání soudem (§ 169b TZ)

- pomluva (§ 206 TZ)

Obyčejná (tj. nespádající do předcházejících kategorií) fyzická osoba



# HODNOTÍCÍ SOUD VS. SKUTKOVÉ TVRZENÍ

- Skutkové tvrzení
  - popisuje objektivní skutečnost
  - každý popis faktů podléhá důkazu pravdivosti
- Hodnotící soud (*value-judgement*)
  - vyjadřuje určitý názor
  - je spjat se subjektivním vnímáním reality, a jeho pravdivost tudíž nemůže být prokázána
- Klíčový rozdíl = možnost prokázat pravdivost předmětného tvrzení
- Proto: „hybridní výroky“
- Stejně slovo může být jednou „SK“ a jindy „HS“ (např. „mafie“)
- Skutkové tvrzení (hodnocení, „co udělal?“), hodnotový soud (jaký je?)

## Aktuálně k tématu Ústavní soud III. ÚS 3264/23:

- I. Poslanci a senátoři požívají indemnity podle čl. 27 odst. 2 Ústavy ve vztahu k trestní a přestupkové odpovědnosti, nikoli však ve vztahu k odpovědnosti soukromoprávní. Čl. 27 odst. 2 Ústavy proto nebrání tomu, aby byla poslanci v občanskoprávním řízení uložena povinnost odčinit újmu způsobenou jeho projevem proneseným na schůzi Poslanecké sněmovny.
- II. Parlament představuje esenciální fórum pro vedení politické debaty v demokratickém právním státě. Svoboda projevu členů komor Parlamentu je nezbytným nástrojem výkonu jejich demokratického mandátu. Omezení svobody projevu při parlamentní debatě musí splňovat požadavky čl. 17 odst. 4 Listiny a čl. 10 odst. 2 Úmluvy, přičemž zvláště obezřetně je třeba posuzovat nezbytnost takového zásahu, jde-li o omezení z hlediska obsahu projevu.
- III. „Hybridní“ povaha výroku nezabavuje jeho mluvčího povinnosti prokázat pravdivost skutkového základu, na němž výrok spočívá.

# OCHRANA OSOBNOSTI V NOZ - SHRNU TÍ

- JEDNOTA LIDSKÉ OSOBNOSTI = JEDNO OSOBNOSTNÍ PRÁVO (A DÍLČÍ OPRÁVNĚNÍ – chráněné statky)
- Garance všech jeho přirozených práv (i práva brát se o vlastní štěstí?)
- Každý může žít podle svého, neporušuje-li tím práva jiných, tj. i odpovědnost za vlastní život
- Demonstrativní výčet chráněných statků ( § 81 odst. 2 OZ: život a důstojnost člověka, jeho zdraví, právo žít v příznivém prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a projevy jeho osobní povahy.
- Možnosti omezení práva na ochranu osobnosti – zákonné licence
- Zvláštní prostředky ochrany osobnosti
- Ochrana jména a příjmení – zvláštní úprava § 77 a násl.
- Ochrana pseudonymu § 79
- Ochrana soukromí, ochrana při zásazích do tělesné integrity, ochrana osob držených ve zdravotnickém zařízení, pietní ochrana, ochrana osobních údajů
- Ochrana osobních údajů – zvláštní zákon
- Kolize práva na ochranu osobnosti x svoboda projevu, právo na informace – test proporcionality

## Literatura:

- ***Ondruš, M. Soukromoprávní ochrana piety zemřelého, WK, 2019***
- ***Tůma, P. in: Lavický a kol., Komentář k § 1 – 654, C.H. Beck, 2. vydání, 2022***
- ***Doležal, T. in: Melzer, F., Tégl, P., Komentář k § 1 – 117, Leges, 2013***
- ***Bartoň, M: Svoboda projevu: Principy, garance, meze, Linde, Praha 2010***



..... A TO JE VŠE.....

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST

